

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY II.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 34.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de las regiōns germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa... terra y pochs, actius y intel·ligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors ums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repoplades las montanyas per grans boscos, tressant pels singles reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d' un art fill legitim del antich criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions històriques de populosas y amplias ciutats govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per ob-

servar el PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 0'50
Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIO
Carrer del Parc, N.º 8.

Tortosa 30 Agost de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 30 XV. N.º S.º de la Consolació ó de la Corretja, santa Rosa de Lima vg.—Dillums 31 Ramon Nonat card. y cf.—*Abstinença general en la Mercé.*—(Antes en el bisbat de Solsona).—Dimarts 1.º de Setembre S. Gil ab. y s. Llop b.—Dimecres 2.º S. Antoli m. y s. Esteve rey cf. *Acaba la Canicula.*—Dijous 3.º S. Nonito b. y s. Simon Estilita.—Divendres 5.º S. Casto m. stas. Càndia, Rosa de Viterbo y Rosalía vgs. Disapte 5.º S. Llorenç Justiní b. y sta. Obduliat vg.

AVANT SEMPRE

Es verament encisador y omple el cor, el veurer com s' acoblan per tots los indrets de la nostra terra tots los que se senten lliures de la malura que durant tants anys ha vingut conservant a tants catalans fins al punt que en alguns d'ells ha lograt que prefeixin la llengua, usos y costums forasteres á la seva propria, convertintse en esclaus, sense adonarsen de sos enemics y explotadors, que figurant vèndreli protecció y omnipotències el cap de aberracions prometentlos lo que no poden dar, los han convertit en remat de mansas ovelles, quins pastors ó cacics, á costa de la seva llana, viuen ab la esquena dreta, donantse vida de potentats y fent tot locontrari de lo que al poble li predican.

Lo catalanisme, quina llevor escamparen los nostres literats y poetas, la que conreuaren los nostres cantors, artistes y homes de totas professions é industrias, no ha sigut encara entès y per tant no ha pogut arrelar en lo cor del poble, que resta enlluerat per las llums virolades a través de las que li sembla hi ovira unas felicitats mentida, que li ensenyant enganyantlo al lo hermos nom de la llibertad, disfressantla de Monarquia de Repùblica de Democracia, de Socialisme ó de Anarquia segons sia el public á qui s' tracte de explotá, perque n' hi han molts, que entenen per poble, no mes que los que portan brusa y espardenyas, y eixos estan en tan gran error que ells mateixos ne forman part, no del poble baix com s' en acostuma anomenario sino que son del poble alt, que en mols cassos es mes

bé que el baix y al que hi perteneixen aqueixa colecció de tots engabians á casa seva, que figuren en gran part en això que s'en diu *masa neutra*.

A dexondi aqueixos y à desenlluerná à aquells devem los catalanistes dedicar tots los nostres esforços; cada hu en son role de relacions té camp overt pera traballar y sobre tot fomentar las asociacions y publicacions catalanistas ó regionalistes, procurant ferne de novas, basadas totas en lo amor á la Patria, encara que siga empleant medis diferents, com son las agrupacions lliteraries, artísticas y científicas, y de un modo particular, las que tot cantant las cançons de la terra, fan encendre l'amor al cor y enlairá l'anima, com ho logran los Coros y Orfeons, quina abundó y creixensa nova 'ns ha posat la pluma á las mans al veure los molts Orfeons organisats per l'estil del Orfeó-Català, compostos com ell de homes, senyoretas y joves en Olot, Lleida, Sans, Montblanc y altres, entre ells lo de Tarragona quin debut tingue lloc lo dia de S. Magí, de quina festa ne fà «Lo camp de Tarragona» una hermosa reseña, de la que ne transcribim alguns retalls, que creyem serán del gust dels nostres llegidors.

«Y mentres los cants del novell Orfeó anavan esgranantse com cascata cristallina, jo 'ls veia als bons menestrals y patricis y a las noyas aixeridas y al jovent entusiasta, jo me 'ls mirava y 'ls veia 'ls ulls espurnejants, encés lo rostre, tremolant d' emoció y en lo més intim de llurs espits s' hi sentia vibrar espontani y sincer, fort y potent com may, lo sentiment de patria.

Si la voléu coneixer l'ànima nacional, cercaula en ocasions semblants, quan comou los cors l' art de la terra, lo que ha nascut en son si y viscut sempre ab son poble cantant sos amors y sos rancunias, sos creensas y sos esperansas, sos bénauansas y sos adversitats; y quant aquellas cançons en las que ha esculpit los efectes més profons de la seva ànima, se senten cantar en mitj de catalans, fent remoure mil recorts y anyoransas y despertant los sentiments y desitjos més hermosos y enlairats, allà vora la veuréu l'ànima catalana brillant, nua y esplèndida, per sobre totas las miserias y totas las malauransas.

¡Y quin bò que dóna estarentremitj d' una munició quins cors són sosseguts per un mateix amor y quina pensa és agitada pels mateixos ideals! Ab quina forsa se sent que una mateixa sanch circula per totas las venas, que tots som germans! Fins lo ambient que 's respira porta aleñadas xàrdorosas de patriotism, l' entusiasme caldeja tots los cors y sens donarsen compte, d' una manera insensible y expon-tania, tothom se sent català, més català que may.

Per això al final de tot, al resonar per l' ampla sala las notes solemnes y valentes de nostre himne nacional, un calfret d' entràs cálidas, vibrantes, sortides de tots los cors, s' aixecaren altra volta las estrofas dels *Segadors* com plegaria santa que tot un poble enlaira per sa perduda llibertat.

¡Déu meu! quina joya si sempre fós així! quina via 'n fariam. Ay festa, si fossin així totas! Ja hauríam arribat à terme.» ¡Bé, molt bé, repetim nosaltres! «Avant sempre y sempre avant, que qui no sembra no cult. A sembrá donc llevor de Patria. Orfeonistas Tarragonins, y recordem que si l' Orfeó Català un dia vā tirar llevor en lo vostre terra ja preparat, ne queda molt per conreuar y plantar.

Copiem del periodich regionaliste «Lo Teatro Català» lo final d'un article que titula «Com està 'l Teatro» el que comensa recordant los noms dels artistes que han sigut la glòria del Teatro Espanyol en los ultims del sige prop passat y el compara ab lo estat vergonyos en que està abuy en los termes següents:

Pero al comparar lo passat ab lo present se demostra 'l grau de decadencia, de discredit y de vergonya a que 'ns ha portat en qüestions de teatro primerament la tolerància, després ja la excessiva llibertat y per fi la mes funesta de las anarquías.

Es precis reconéixeu ho y pensarlo. Perque porta en sí mateixa la completa desmoralización y contribueix á la depravació de 'l poble.

Lo teatro es la escola de las costums.

Lo teatro es la millor de las diversions,

Lo teatro, per als motius, ha de ser mirat ab cuidado pe 'ls goberns y per tots los que tenen influència en la direcció de la cosa pública.

Y que han fet nostres goberns desde la introducció de las funcions trasplantades à nostre país per la companyia de 'ls Bufos Arderius?

¿D' ensa de la obra *El Joven Telémaco*?

Donant una disposició decretant desde la *Gaceta de Madrid* la llibertat absoluta en assumptos de la escena.

Y d' aquí vè 'l mal.

D' aquí ha arrecat lo decabiament, la perversió de 'l gust, los atreviments, las inconveniències, el gènere chico, oy de lucro, las funcions per horas, la osadía de moltas nulitats, la invasió de obras insulsas, la improvisació d' eminentias de carrerò, l' encumbrament de la llicència y, per últim, lo mes gran discredit de 'l teatro.

Suprimida la censura, la moral va quedar desamparada.

Avans, en los autors hi havia mires de moralitat, tant en les arguments com en la manera de desarrollarlos.

Sols lo sapiguer que las obras se'n examinades baix lo punt de vista de 'l decoro públich, era causa de buscar assumptos que resultessin ensenyansas.

Y las produccions verdas é indecoroses no passaban.

Las que podian envenenar no eran aprobadas.

Lo veneno's guardaba no mes per matar ratas.

L' adulteri era sempre execrat; lo crim era combatut, á lo inmoral se li donaba carpetasso.

Y això totas las obras estrenades per aquells artistes era un bon mall per las costums.

Per què?

Perque la virtut surtia sempre y victoriosa y 's propagaba 'l bò en las comedias y dramas que alashoras s' escribian.

Per això aquelles obras tenen mèrit.

Pero vingué la tolerància y abella la glorificació de 'l concubinat, la exaltació de la dona adultera, las befas à la religió, 'ls atacs (encuberts ó no—á la moral), l' atreviment en los xistes que ja passan deverts per tornar-se roigs fins á 'l punt de fer enroir les galtes de 'ls espectadors.

Y d' aqüest atreviment vingué 'l de 'l accionar, y 'l del vestir, y de la desfataxat y 'l descoco, que 'ns ha portat al sensible grau, no ja de discredit, sino de aburriment en que 's troba la estrena en nostres días.

Ja no se sab que s' ha d' escriure.

Es dir, si que se sab. Produccions dolentes.

Pretextos per presentar insulces y escenes indecoroses y efectes de 'l mes pur sensualisme.

Aneu avuy á un empresari ab obras de xiste, de fi moral, de gust artistich, y a la meyat de la lectura us dirà:

—Prou. Això esta molt be, és correcte, te gracia? pero no és de 'l gènere que avuy agrada.

Y així cm en altres temps la censura no deixaba passar las obras inmorals, avuy las empresas las acceptan ab preferencias.

Y que altres mes despreocupats tingan la sans façon de anunciar per exemple:

«A las diez y tres cuartos, el gran derroche de pulgas y morrongs y exhibició de bellezas à la llerja.»

¿Això es teatro?

¡No! Es solament una explotació que pe 'l be de tots convé que acabi.

Y ja que 'ls goberns no ho fan es precís que algú ó intenti.

Ja que de 'l teatro sols se 'n recordava per tréuren' tributs ab timbre móbil y contribucions en lloc de subvencionarlo y protegirlo, convé que no falti qui busqui remey.

Nosaltres que som «Lo Teatro Català», fem avinent lo cas.

Lo Teatro català no hi està per sort en aquest estat de relaxació.

No està á la altura que convindrà; pero á 'l menys no està embrutit.

Per això podem alsar la veu, desitjant indicar un remey.

Primer dirijintnos á la Societat d' autors espanyols.

Luego á la Associació d' artistes dramàtics y lirichs espanyols.

Després á l' intelligent director y primer actor D. Fernando Diaz de Mendoza.

Tot seguit a la societat anònima Teatro libre espanyol.

Y per si á la prensa que no dóna preferència á la perra chica.

Tots aquests elements poden contribuir á la dignificació de 'l Teatro.

Las esmentadas associacions aplicant sos estatuts ó reformanlos si convé.

Lo Sr. Mendoza ab sa gran ilustració y sa reconeguda influència.

La ènitat recent constituida per estrenar obras prescindint del favoritisme, mostrantse escrupulosa en la admisió de las produccions.

Y la prensa digna, suetjant sensé pietat los espectacles perversos y á las empresas y sobre tot á las artistas, que no ho son si be s' ho

diuhen, y 'ls donan acullida y 'ls fomentan.

Cada hù en la seva esfera pot cooperar a que siga un fet la regeneració de nostra escena patria.

P. de R.

Bibliografia

«Hereu y cabalé» costums tarra gomines per Ferrà de Querol y de Bofarull.—Un vol de 406 pl., en 8.º prol.—Tarragona, estampa Su grañes 1093.

Lo distingit y notable literat seyor Querol feu sa entrada triomfal en lo camp de la literatura catalana ab un llibre de quadrets «Clichés», en que 's revelava observador finíssim, descriptor sugestiu y narrador ben correcte, ara, ab sa segona obra, la novelia qu' acabém d' escriure 'l titol, posa patentes les mateixes qualitats y la d' enginyós tramador en lo desenrotollo de la acció.

«Hereu y cabalé» es una obra de tesis, d' una tesis altament moralisadora, puig no es altra que fer la apologia de 'l hereu digne de serne, trevallador, honradíssim, intelligent, qui contra desgracies y malvestats s' esforça en conservar a copia de sacrificis lo patrimoni familiar llegat dels avis, tasca en que 'l ajuda una santa muller, mentre lo cabaler, solter sense ofici ni caixer, buscantse la vida en lo fanqueig de la política menúla, ve a caure, per llei de la intima relació qu' hi ha entre aquesta y 'ls vics ciutadans, en 'l abarnagament més deplorable que 'l condueix a una mort prematura.

Végis, donchs, com la acció del darrer llibre del escritor tarragoní ve a cooperar permanent a la obra de la regeneració de la societat rural catalana, de la regeneració rural verdadera, perquè s' iomena en retornar al home de la nostra terra al solch de la moral privada y cívica, qu' en altres temps lo feu tant admirable, ara que tant se treballa pera apartarlen.

Mes si això es son fons aquella novelia no es pas menys lloable sa forma literaria. Apart de que, com ja he indicat, la trama esta força ben portada, hi ha capítols que forman per si sols quadrets de costums plens de color y de veritat. La acció interessa desde 'l principi, y més especialment cap als darrers capítols hont apunta y 's desenrolla a grans passos na final inesperat, veridich y conmovedor a to, serho. Lo llenguage resulta sobri, gràfic y triat, abundant en parauies y modismes de bon regust del Camp, hont passa lo narrat, y per atxò 'l estil rehix ben cisellat y gustós.

Lo dit basta pera fer altament recomanable la obra de que parlém, que sincerament desitrial veure en mans de tots los aficionats a lectures novelesques y fins dels qui no ho son, que tots hi trovaran agradable delectació y pròfita ensenyansa. No sigui pas aquesta la última producció ab que 'l seu simpatích autor augmenti 'l cabal de la literatura patria.—P.

L' art d' arribar á ser vell

(Consells de S. S. Lleó XIII)

Ben sapigut es què 'l difunt Sant Pare Lleó XIII, que ab tant d' acert ha dirigit fins fa poch, la nau de la Iglesia católica, era un filòlech eminent que s' havia distinguit sobre manera en lo cultiu de las llengües anomenades mortas, quin mecanisme gramatical dominava com pochs altres sevis ho havien conseguit mai. Senyaladament era un llatinista consumat. Y 'ls pochs brevíssims ratos de descans ó d' esplay que li deixavan las gra-

ves ocupacions de son altíssim càrrec, solia dedicarlas a la composició de versos llatins, en los que procurava imitar l' estil y 'ls tendencias literaries dels millors escriptors classichs.

A semblaça d' Horaci, de qui era entusiasta y devotíssim admirador de Plinius, de Rufo Festo Avieno y d' alguns altres, li agrado compondre poesies en forma de carta confidencial, dintre de quin text hi buydava en llenguatge familiar profitosos consells pera sos consemblants.

Sa darrera obra d' aquesta mena es una *epistola* dirigida a Fabricio Rufo,—personatge imaginari, com ja 's compendrà,—aconsellantli, si es que vol viure ab bona salut, molts anys, que fragi de la gola y la golafreria, practicant sempre la sobrietat.

Tant per l' interès que actualment desperta tot lo que sia deall anecdotíc o recort postum del plograt Pontífex, com per la importància práctica que ells revesteixen considerats com a mers concells d' Higiene privada, creyem que nostres lectors nos agrahirán que 'ls hi donguem la traducció d' alguns dels paragrafs de la esmentada *epistola*, que revela tota ella la manera d' esser d' aquell gran home en la intimitat domèstica:

«Prepara—comensa 'l Sant Pare, dirigintse a son amic imaginari—si vols gaudir d' una vellesa floreixent, la teva taula ab estovalles blancas. Y posa demunt d' ella vaxella modesta, però que enlluerni de tan neta.»

«Beu sempre del vi més pur que pugas adquirir, perque 'l vi veritable anima y entona. Però, beune poch. Y, sobretot, no menyspreus his may l' ayga fresca y cristallina, perque aquest es un dels dons més preciosos que havém rebut de la Natura.

Cuya molt de que ton pà sia de

alimentat ab les carns del porc,

de la badella y del moltó, mas tegantlas bé...»

Su Santetat recomana, també, las legums cuytas y las verduras crues, ben ossahonadas. Dels ous ne fa un gran elogi, y diu d' ells que 'l plat (sur le plat, que diuhen los francessos, ferrats, com diem no-saltres), bullits, en truyta, de totes las maneras, son excelents sempre.

No menys entusiaste manifesta per la llet. «Una copa de llet pura y escumosa—diu—es una gran medicina. Ella 't va nodrir de criatura y ella sostindrà tas forsas quan sias vell.»

Pera postres aconsella lo venerable Pontífex la dolcissima mel y la fruya madura, sobretot las pomes. Pera després del menjar, lo café bo y ben fet, elo quin s' ha de pendre—recomana—ben calent, assaborinilo à petitas glopadas y en poca cantitat.»

«Ab aquest sistema d' alimentació—afegeix S. S.—se pot conservar indefinidament la salut y arribar à ser vell.»

La segona part de la curiosa *epistola* esta dedicada à condémpnar la galofreria, las taules sumptuosas, los aliments massa forts ó excitants, las salsa d' espècies, etc. Singularment anatematisa, com a molt nocius per la salut la carn de porch, lo foie gras y tota aquella varietat y complicació de vins distints dintre d' un mateix èpat, que son origen dels moviments anormals de la bilit, de la gota ó pohagre y ede tota mena de malalties...»

Com que S. S. va predicar ab ls exemple y aquest li dona tan bons resultats, molt ignoscible ó desconfiat sera qui no vullga seguir sos atinats consells pera arribar à ser vell. Pensis no més que als 93 anys d' edad que tenia quan ha mort, encara discorría, escrivía y travallava com si fos molt més jove, Tanta era la seva extraordinaria resistència!...

Per lo demés, resulta una felí

casualitat que s' haja conservat in-còlume la *epistola* esmentada. Tant per lo que té de curiosa y de ben intencionada, com per ser una mostra més de la inagotable vivacitat del privilegiat ingenii de Lleó XIII en aquests darrers temps de son Pontificat.

Manuel Xuclà Mauricio

Notas Agrícolas

I

Molt important es en agricultura la qüestió dels adobs pera las terres ó sia donar al terren aquelles substàncies especials pera quicunque mena de cultiu.

Hi ha terras que per sa propia naturalesa estan ja en condicions apropiades à determinats cultius y sols ab un bon sistema guarets y alternativas de sembrars, ja fan bona cullita per poch adobs que s' hi esmerzin; mes n' hi d' altres que requereixin grans adobs pera donar lo fruyt que 's desitja. Uns y altres cal estudiálos pera obtenir bonas cullitas.

Pera que lo conreu de las terras sia reproductiu al agricultor, cal coneixer quins adobs li son convenientes y obtenirlos ben baratos, y com sia que hi ha molta diversitat de terras y menas d' adobs, ne faré una petita relació.

A la Segarra, com en altres puns acostuman fer *buuchs* ó *foymigóns*, que no es altra cosa que posar unas pilas de gavella ó llenya sobre la terra que 's vol adobar y taparla ab terra, fent cremar la llenya com qui fa carboneras, que segons la llenya cremada, bastant carbó ne treuen. Aquest sistema te la ventatja de que mentres s' enriqueix la terra ab los gassos nutritius y las sendras que hi restan se destrueixen gran mució de crancs d' insectes y plagues de todo mena.

Aquest sistema si bé es senzill, no es dels més baratos, per lo molt treballs que reporta, y deu anarshi ab molt cuidado ó millor dit no ferho en los terrenos calcaris, puig ademés de destruirse molta quantitat de humús, materia molt bona pera la nutrició de las plantas, fá qu'ab la cocció la part calissa de la terra se torni càustica, perjudicant allavors las tendres arrels de las plantas. Pera proporcionars adobs bons y baratos, un dels medis mes usats es fer un munt d' escombraries, pallas, cendras y orins y aixís, anant fent gruixos d' aytals materials, se produxeix una fermentació que transforma al cap de poch temps aquella massa en fems propis pera enriquir las terras d' ahont se nutreixen las plants. Aquest sistema es lo mes barato de per tet arreu.

Altre adob molt complet y apropiat a tota meaá de cultius es la letrina ó sia lo resultat de la fermentació dels orins ab los excrements humaus; aquest adob que sols se troba en abundor en las grans poblacions, es rebutjar en alguns punts com per exemple Saragossa, puig tenen la preocupació de creuer que no fóra bò lo fruyt obtinent en terras aixís adobadas: aquest adob es ventatjós sobre los altres, pera poderse aplicar a las plantas en totes las èpoques de sa creixensa, à la vegada qu' es d' un resultat prompte.

En molts punts del estranger, no poguen colocar tota aquesta matèria per adobs la descomponen trenta diversas substàncies d' utilitat pera moltes indústries y fins per la perfumeria, y la part sólida resultant, es lo que 's francessos anomenan *poudrette* y serveix per fabricar guanos.

Tots los residuos animals y vèscs contenen substàncies de gran utilitat pera l' agricultura y quan per raho del cost no 's utilisa l' agricultor, son las indústries

químicas las que deurien aprofiitarlos, y aquí, per rutina mes que per desconeixement, veiem perdres en lo mar ó en los rius lo molt que a Barcelonay altres centres populosos podria profitarse y per las claveras se llença sens profit de cap mena.

Lo guano natural s' es acabat. Aquesta materla qu' en quantitats extraordinàries hi habia en lo Perú resulta de grans dipòsits d' excrements de auells, avuy l' industria lo fabrica ab forsa perfecció. S' en son trobats jaciments per l' istil del Perú en l' África y altres punts, mes han sigut de relativa poca importància.

També la salpetra de Xile ó nitrat de sosa, es un poderós fertilizant, mes l' acaparament d' aquesta substància l' ha encarida de tal manera que avuy no hi ha que pensar pera l' agricultura.

Hem d' anar a parar als guanos artificials que ab més ó menys acert se fabrican, mes pera sa aplicació cal que lo fabricant sàpiga lo cultiu à que 's destina y las condicions del terren. Coneguir això y empleat bé, pot treure's d' aquest adob una gran utilitat y recomaném als agricultors que s' en preocupin molt. Mes sempre ab coneixement de lo que fassin, puig també son continuanat empleu pot esterilizar la terra sí, compostos los guanos de excess de salts minerals, precipitan los elements de nutrició que posseixen lo terreno y la axentuació es allavor tan ràpida que queda estragat per molts anys. Es, donchs, l' adob de las terras, lo gran auxiliar de l' agricultor, mes cal conéixerlo bé pera utilisarlo.

Altre dia esplicarem las substàncies que cal aplicar à cada cultiu y son empleu rahonat.

JOSEPH VENTURA Y GAUSACHS.

NOTICIES

Hem rebut el reglament de la Escola provincial de Agricultura de Barcelona estableiert en la Granja experimental carrer de la Granja n.º 5 (Gracia), havent-se aumentat molt la ensenyansa de dita escola. Pera l' ingrés dels alumnes sols se necessita que tinguin els coneixements de la ensenyansa primària.

El quadro comprén 22 assignatures, estudiantse en diverses èpoques del any y llisons diàries, ab objecte d' utilizar el temps tot lo més possible y que 's que disitjin assistir sols a alguna assignatura estiguin pochs dies foras de casa seva. L' ensenyansa comprén: la de Perits Agrícols y Capatassos, y las especials de Empeltadors, Avicultura, Apicultura y Sericultura. En dit establecimiento també s' admeteràn alumnes en qualitat de interns.

Pasan de 3000 las escolas vacants en tota Espanya. ¿Si deu ser per falta de mestres, de alumnes ó de quartos? es facil sigr de las des coses últimas.

Lo nostre Ajuntament no vol fer festes, pero los tortosins no si volen confermar y si una setmana han durat las del Carrer de San Roch y un altre prometen durarne las del Arrabal de la Creu, si las primeras se vanen lluhi no se quedan enradera las segones que no se limitan al arrabal sino que aqueix dia feuen una *cabalgata* que recorre les principals carres de la ciutat figurant una Cuacafera modernista y ara comensaran las del pasatge Franquet.

Una innovació veiem se ha

introdubit en las festas de carre del present any y es la supresió de la barbara costum de corre bous.

El Ministre de Instrucció publica ha senyalat una subvenció de 500 pts. anyals perra lo sostinent del «Ataneo de la classe obrera de Tarragona». Y a Tortosa cuan hi aurà algu qu' es recordi de la Biblioteca y Museo?

Fà uns quans dies se trova entre nosaltres l' il lustre Mestre Pedrell, uno de las glòries catalanas y honra de la Comarca Tortosina sa patria nadua. Seu mol visitat per sons numerosos amichs. Benvingut sia.

S' ha constituit a Barcelona el Centre de empleats cessants del Estat, Diputacions y Ajuntaments, que té per principal objecte acudir als poders públics perra que no 's proveheixi cap vacant de las que ocorrín fins que quedí extingit lo contingent de cessants en las respectivas classes y categories, sense perjudici de recabar ademés la promulgació d' una ley d' empleats qu' asseguri els drets adquirits per virtut de la ley orgànica y constitutiva de totes las carreres del Estat, fins arribar a la inmobilitat real, y que no pugui decretarse la cessantia de cap empleat, sense previa formació d' expedient ab audiencia del interessat y sentencia del Consell d' Estat en darrera instància.

Per la serpeta.—Se fa bullir per espany d' una hora poch més ó menos, ab una carga d' ayga, tres ó quatre penes regulares d' etzevara y un manat de ruda, y després se barreja una petita porció de quitrà, que avans s' ha de disoldre ab una niça d' ayga calenta, y posant lo 4 per 100 d' aquesta composició y un altre 4 per 100 de petroli, mata à la dita serpeta instantànea.

S' adverteix que al ruixar los arbres es necessari remenar sempre l' ayga ab una escombra de dalt à baix de la portadora, ja que, d' no ferho aixís, los uns quedarian cremats de fullas, y als altres no 's produuria efecte l' remey per la desigualtat de la seva aplicació.

Per desapareix 'ls pugons, negre y blanch dels arbres.—S' emplica 'l 3 per 100 de petroli ab una petita porció de sabó moll, disolvent lo com lo quitrà ab ayga calenta, y barrejat ab noventa quatre parts d' ayga, 's matan dits pugons y quedan nets los arbres.

Havem rebut un aten B. L. M. del M. Il. S. Gobernado de la Província fenos saber que ha pres posesió de son carrech.

La Redacció de LA VEU DE LA COMARCA agraeix tal atenció y eferimens desitjan que son pas per la Província li sia grat y beneficiós per el pais.

En el «Café de las Set Portas» se serveix la acreditada serveza de Moritz y dintre pocs dies se proposa lo nostre amic D. Alejandro Rovira obrí un Restauració econòmic en un dels departaments de son acreditati estable.

Diuben de Mallorca, que des del darrer dissapte, se practican activas gestions pel Abat dels frares de la Trapa, pera la compra de terrenos, ab l' objecte de construir un espayós convent per a els espulsats d' Argel, pel sectari govern francés. De totes maneres, els religiosos trapenses desitjan establir-se en les Illes Balears.

En lo que va d' any, han sigut visitadas en el laboratori microbiològic municipal de Barcelona, una mil dues centes persones mossegades per gossos. D' aquelles se'n han hagut de sotmetre al tractament antiràbich, per ser rabisos els gossos que les han mossegat, unes quatrecentes, de les que cap ha rabiat.

En un article que en Lerroux publica en «La Publicidad», confessa que «los catalanistas del Ajuntament de Barcelona estan libres de los instintos de rápididad y merodeo.»

¡Tant de bò que pogussim dir-ho així mateix de tots els amics del senyor Lerroux!

En Manuel Balaguer y Besora

Sense ànim pera res; aclaprats per la seva perdua irreparable, prenem nerviosament la ploma pera comunicar a nostres llegidors la trista nova de la mort del amich entranyable, del company entusiastich En Manel Balaguer y Besora.

Així com ningú s' ha donat compte de la lleugeresa de sa malaltia, així nosaltres verament aturdits, eu mitj de la congoixa, no sabém més que llagrimar; no sabém lo que'ns passa; no gosém pas discorrir. Per no-

saltres ha mort l' Àliga geganta qu' ab son vol, mes que ningú, ens ajudà en la fadigosa tasca de la nostra vindicació.

Ell estimava à Catalunya y la volla d' una manera tan pràctica, tan sense ficcions, tant de bò, que ni la mes llengera exageració varem endivinarli mai.

Dotat d' un sentiment atletich y d'un esperit seré, contemplava l' desenrotillo dels fiaconteixements de nostra patria y tant li entusiasmava la creixensa del catalanisme com li capfeava la desgraciada política de Madrid, basa fonamental de la rubina d' Espanya.

Enamorat de la carrera en la que tan honrosament havia lluitat llur talent lo seu llustre, pare, estudià la Abogacía à Barcelona, la que tingüè qu' abandonar al acabament perque pera exerciria necessitava la salut que aleshores li maneaya. En l' actualitat formava part del Consell d' Administració del Banc de Tortosa del qu' era Vocal Director.

Embadalit per l' Art, convertí sa casa payral en un Musseu, en quines parets s' hi reflecta al sempre que l' amor à tot lo ideal y à tot lo bò, l' apacibilitat de son caracter y l' esperit casolà y tradicional que l' animava.

Ha mort jove, als cinquanta anys no fets, quan mes riallera se li presentava la vida y quan mes profitós havia d' esser pera nosaltres lo seu consell, sempre judiciós, sempre atinat y remarcadament imparcial.

Deixa un buyt molt gran entre nosaltres y un buyt mes gran à sa casa; en aquell recinte digne, sagrat, ahont en tots temps s' ha rendit culte à Deu y amor al prójim.

L' enterró no ha sigut pas nna d' aqueixes manifestacions que

solen preparar la gent política. No; lo seu sepeli ha sigut quel com mes gran; fou la manifestació de tot un poble, una manifestació espontània, un acompañament d' amics lleals en quins rostres s' hi adivinava lo sentiment y l' respecte. Totes les classes socials hi estaven allí representades; desde l' encopetat aristocrata als mes humils dels obrers; desde la Dignitat eclesiástica al mes pobre Capella.

Pobre Balaguer!

No podém pas, avuy, embastar cap de les seves notes característiques ni enaltir los seus mèrits personals. Un altre dia, quan lo cervell se serene deixaré al impuls del cor la llibertat qu' avuy li manca pera honrar la memoria del amich que tan sobradament la mort ens arrebassat.

LA VEU DL LA COMARCA junta l' seu condol ab lo ce de la seva atribuïda família y al enviar-lo hi lo seu pèsam mes profund ho fa d' una manera molt sentida vers la seva afilida viuda D. Esperanza, germans Senyoret D. Cinteta y D. Joseph y pare polítich Excm. Sr. D. Manel Porcar y Tió.

Floremio y preguèm à Deu.
R. I. P.

Retalls

Pera que l' vapor pogués embarçá y desembarçar, es va ferse un baixador allí detrás del mercat, pro un fort aiguat qu' va vindrer el va tirar a rodar y esta es l' hora qu' encara no l' han volgut apanyar. Donchs ara l' Ajuntament... ¿El vol fer nou-me diran? No se'nys, que l' de San Roch aviat el desfarán

y allí hi farán un muro y obriran un pou mes tart perque sens 'bar baix al riu tingui aigua aquell veïnat. Pro fells meus! això jo trobo que es un gran disbarat perque si obrin el pou allí ahont han pronosticat jo 'm jugo de bona gana un coch ben gros escaldat que l' aigua que d' allí treguin no la podrán ni tastar, perque tots vostés ja saben qu' allí prop, à uns deu pams surt l' aigua de una cloaca que vá allí à desembocar. Això si al pou no li passa lo que fa temps va passar al de Remolins, qu' encara està allí mitj colgat al igual qu' el del ensanche que també s' està tapat

Desenganyar-se señoress lo qu' es a n' esta Ciutat es projectan moltes coses pro pocas arriban a cap.

PACO VOSCH.

Telegrafian de l' Habana que s' ha calat foch a la fàbrica de tabacs Susini, haventse cremat gairebé totes las existències.

Velshi aquí una desgracia que no 'ls hi passara mai a les fàbricas de tabacs espanyolas.

Están ossegurades d' incendis «per se».

O sinò pregúntintho a qui fumi de l' arrendataria.

Aquell tabach no cremaria ni al infern.

Però en cambi presenta la particularitat de fer «cremar» als fumadors.

Y «váyase lo uno por lo otro.»

Copiem del «Diario de Tortosa».

Va á desaparecer la escalera actualmente existente en el antiguo bajador de San Roque. A este efecto se construirá un muro que desde la casa del Sr. Rojas, irá á pararà la primera pila del puente del Estado.

En el centro de la plazuela, que resultará al estremo de la calle de San Roque, con la construcción de un muro, se abrirá un pozo, de donde podrán surtir-se los vecinos, sin necesidad de bajar á la orilla del río.

Lo pensament del pon es piramidal y colocarlo al mitj del desaigüe de la bollonera colectora de la Vall y de la del carre de S. Roch li acaba de posar el pinacle y de donde podrán sortir-se los vecinos los que estinguin cansats de viure s' enten, perque si ara algun ne recullida era aquella corrent mes ara estarà en deposito L' autor de semblant pensada no diu si los vecinos podrán sortir-se per mitj de una bomba, poal ó de una noria, aquell últim procedimen seria el mes divertit quo 'ls sembla?

Desde el Temple à Remolins hi havien dos baxadors una mica regulars per embarcarse els aficionats a donar un passeig pel riu en especial els forasters; los dos foren construits pel servey del vapor, costan ben pochs centims al Ajuntament; l' un les aigues lo desmontaren y no s' ha tornat arreglà y lo segon comensà à ferlo malbe l' Ajuntament fenti desaigüa una bollonera y ara s' acabarà de fer desapareixer y qui vulga embarcarse que volta.

La cofradia de la Cinta ha reformat les antigues cucaferes, cambiant lo costellam de fusta per un de ferro, y pintant la roba que les cubreix; per manera que quedaran com noves. Fa ja temps que les probes avies de manavan una semblant reforma.

S' ha parlat també de que lo Cabildo Municipal fará trajes nous als nostres gegants. No creyém que la noticia se confirmi, pues segons sembla l' Ajuntament no está per gastos. De tots modos si la reforma se porta à cap, valdrà la pena d' estudiar la conveniencia de convertir la senyora de poble y el rey de teatro actuals, en dos tipos de nostra antiga pagesia, lo que tendrà major sabor local. Y tal volta fora encara millor vestir als gegants en lo trage dels pagesos d' avuy, per demés, elegant y tipich, y que, donadas les corrents que s' observen, està destinat a desapareixer, com les gandayes y gambetes dels nostres avis.

Imp. JOSE L. FOGUER.—Tortosa.

— 124 —

no, y fué el de los Godos, siendo su primer Rey Ataulpho, casado con una hermana del Emperador Honorio; y por ver que este tenía amistad, y confederación con Honorio, los Es-pañoles le mataron, y pusieron en su lugar y eligieron á Si-gerico. El primer assiento que los Reyes Godos tuvieron en Es-paña fué Barcelona. Y para que se sepa cuantos, y quienes fueron estos Reyes Godos, escri-

bo aquí su Cronología,

que es la si-guiente.

Cronología de los Reyes Godos.

AÑOS.

26	Ataulpho.	415.
27	Sigerico.	416.
28	Vvalia.	416.
29	Teodoro.	419.
30	Turismundo.	451.
31	Theuderic.	453.
32	Eurico.	467.
33	Alarico.	483.
34	Gesaerico.	507.
35	Ama'rico.	510.
36	Teudio.	532.
37	Theudiselo.	548.
38	Aguila.	549.
39	Atanagildo.	554.
40	Liuva I.	567.
41	Leuvigildo.	568.
42	Recaredo.	586.
43	Liuva II.	601.
44	Vniterico.	603.
45	Gundemaro.	610.
46	Sisebuto.	612.
47	Recaredo II.	621.

— 121 —

ellos, y les pusieron en grande aprieto. De aquí vino que los Phenises embiaron por socorro á los Cartagineses, los cuales por aber salido de una misma tierra, los vinieron á socorrer, viniendo por Capitan dellos Maharbal: Mas al cabo de algun tiempo los Phenises las hubieron contra los Cartagineses: Mas estos pelearon tan varonilmente, que tuvieron victoria contra los Phenises, y quedaron señores de España. El primer Cartaginés fué Masco. A este sucedió Magón, Amilcar despues, tambien hijo de Magón. Amilcar segundo. Annon, y Giscon, hijos del primer Amilcar, gobernaron á España, despues Anibal, Hasdrubal, y Sophon, hijos del primer Hasdrubal tuvieron el mando, y eligieron cien personas para el gobierno de España. Despues Amilcar Barca (que diz) fundó á Barcelona, despues deste tuvo el mando Hasdrubal, heriño de Amilcar, despues Anibal segundo, el qual destruyó á Sagunto, que agora llaman Molviedro, lo que sintieron mucho los Romanos, por el concierto que tenian hecho con Hasdrubal, que no abian de passar con armas de Hebro. Esta fué la ocasión que los Romanos tuvieron de venir de propósito á España, en la cual tuvieron grandes peleas con los Cartagineses, hasta hecharles del todo della, quedando señores de todos estos Reynos. Recojamos aquí el tiempo pasado, si ser puede, y veremos como se passa esta vida brevemente. De Tubal primer poblador de España, hasta Abides passaron 1160. años, y desde Abides hasta los Cartagineses passaron 500. años. Los Cartagineses duraron en España 300. años, los Romanos 600. años. La Cronología de los cuales es la que se sigue:

Cronología de los Emperadores Romanos.

IULIO César fué el primero de los Romanos que gobernó España con título de Dictador perpetuo. A este le mataron en el Senado, y por su muerte se partieron el gobierno Octaviano Lépido, y Antonio, despues se quedó solo Octaviano, que por la adopción se llamó César, á quien el

DISPONIBLE

— 122 —

Senado dió el nombre de Augusto, y se llamó César Augusto el año 3992. del mundo. Fué el que hizo publicar el edicto para que se escribiese el orbe. El primer año de nacimiento del Señor, de donde le contamos por primer Emperador.

AÑOS.

1. Cesar Augusto.	I.
2. Tiberio Cesar.	16.
3. Cayo Caligula.	39.
4. Claudio.	44.
5. Neron.	56.
6. Galba.	71.
7. Oton.	71.
8. Vitel.	71.
9. Vespasiano.	72.
10. Tito.	81.
11. Domiciano.	83.
12. Nerva.	98.
13. Trayano.	100.
14. Adriano.	119.
15. Antonio Pio.	140.
16. Marco Aurelio.	163.
17. Lurio Vero.	163.
18. Comodo.	182.
19. Elio Pertinax.	195.
20. Dido Iuliano.	195.
21. Severo.	195.
22. Antonio Caracalla.	214.
23. Macrino.	220.
24. Gelio Gabalo.	220.
25. Alejandro.	224.
26. Maximino.	237.
27. Gordiano.	240.
28. Filipo.	246.
29. Decio.	252.
30. Galo.	254.
31. Valenciano.	256.

— 123 —

	AÑOS.
32. Emilio.	256.
33. Valeriano.	256.
34. Galieno.	257.
35. Claudio.	269.
36. Quintilio.	271.
37. Auteliano.	271.
38. Tacito.	278.
39. Floriano.	279.
40. Probo.	279.
41. Caro.	283.
42. Dioclesiano y	
43. Maximiniano.	286.
44. Constancio y	
45. Galerio.	304.
46. Constantino Magno.	306.
47. Constantino.	307.
48. Constante.	337.
49. Constancio.	337.
50. Iuliano.	361.
51. Ioviniano.	363.
52. Valentiniiano y	
53. Valente.	367.

Estos dos Emperadores se dividieron el Imperio en Occidental, y Oriental; el Occidental, que es Romano, le tuvo Valentiniiano en el año 364.

	AÑOS.
Valentiniano.	364.
Graciano y Valentiniiano.	375.
Arcadio y Honorio.	375.

En tiempo deste Emperador Honorio hubo grandes revueltas en España, como lo escriben graves Autores, y en particular el Abad de Montearagon en sus Anales libro segundo folio 99. en la cual entraron mucha diversidad de gentes, como Vandals, Alanos, Suecos, y Godos, por la fijeza de dicho Emperador. Visto esto los Españoles le cobraron tan grande odio, que facilmente mudaron de Gobi-